

יוצאים מגדר הרגיל

הקיצ' מחזיר אל חופי הים את הספורט החביב על ישראלים רבים, משחק המטקות. דומה שאין דבר המבטא באופן מובהק יותר את הישראליות מהמשחק הזה - רועש, חסר גבולות, מתנהל מעל ראשי הרובצים על החוף. במשחק הזה, שבו שני המשתתפים מגדירים את גבולות המגרש, אין "אחר". כל מי שנמצא באמצע בין שני החובטים לא קיים, אלא אם הכדור נפל והשחקנים מצפים שאחד המשתתפים ירים ויחזיר להם אותו.

כל הרכיבים האלה רלוונטיים במפתיע לדיון הנמצא על סדר היום באשר לסיפוח או החלת הריבונות בשטחי יהודה ושומרון. דונלד טראמפ ובנימין נתניהו משחקים מעל לראשן של אוכלוסיות שלמות כאילו הן לא צד במשחק, אלא אם קיבלו (בטעות) כדור גומי בראש. ויש קבוצה נוספת, חוץ מפוליטיקאים ומנהיגים, ששואפת לאחוז בכוח מסוג זה. זוהי קבוצת האנשים העשירים מאוד. אלה מבדילים את עצמם מ"האחר" בכך שאינם רואים אותו, הוא לא קיים בתור אותו הם עוקפים, והחוקים החלים עליו אינם חלים, לשיטתם, עליהם. פרשת המיליארדר טדי שניא והאישור שקיבל לכאורה לפטור מבידוד עם שובו מחו"ל, היא דוגמה למשחק מטקות בינו לבין פרופסור איתמר גרוטו מעל ראשי האנשים ה"רגילים" שרק עליהם חלים החוקים.

פרופ' רומאנד קולס מאוניברסיטת צפון אריזונה בארצות הברית, חקר בספרו "עצמי/ כוח/ אחר" את מערכות היחסים שבין אוכלוסיות הנמצאות כהגדרתו, "בשני קצוות". בין העבד לשליט, בין הקפיטליסט לעובד ואחרים. עמדתו הבסיסית היא שפערי הכוח בין האוכלוסיות הללו נשמרים באמצעות מיקוד בשני היבטים. הראשון הוא שמירה על ההבדלים ביניהם כך שיהיו בולטים ובעלי נראות ונוכחות. השני נעוץ בשמירה על עליונותה של אוכלוסייה אחת על פני האחרת. קולס הוסיף כי כתנאי לשמירה על הבידול והעליונות יש חשיבות גדולה להכחדת הקול והנוכחות של "האחר".

אם מתרגמים את רעיונותיו של קולס להנחיות עבודה, הרי שסממנים של שררה, כוח ועושר משמרים את חוויית הבידול והעליונות. כך ניתן לראות כי גם מנהיגים וגם עשירים שואפים לנוע בכלי רכב שחורים וגדולים, לא לעצור ברמזורים, לנוע בחופשיות בצירי תנועה ולהגיע למטוס ללא בידוק. לכל סממן של נוכחותם במקומות אליהם מגיעים "הרגילים", יש משמעות בעיני הציבור. כך למשל, תמונתו של בני גניץ ממתין לבידוק בשדה התעופה בדרכו לפגישה עם הנשיא דונלד טראמפ בינואר 2020 זכתה לפסגות תקשורת תחת הכותרת "כאחד האדם". בנימין

נתניהו נאבק שלא להגיע לספסל הנאשמים ביום פתיחת משפטו - מן הסתם כדי להימנע מתמונה המנציחה אותו כמי שהתיישב עליו, כי מי כמוהו מכיר בהשפעתה כהוכחה לירידת כוחו. זה "לא מתאים", כמו שזה לא מתאים שמיליארדר ייכנס לבידוד במלונת.

הבעיה עם סממני בידול ועליונות של פוליטיקאים היא שהם מתכלים עם סיום התפקיד. הרכב השחור היוקרתי והמשוריין כמו גם בית השרד אינם רשומים על שמם בטאבו, אלא ניתנו להם בהשאלה. זה יכול להסביר מדוע הם יעשו הכל כדי להישאר בתפקידם או בתפקיד דומה. במפלגה אחרת, תחת אידיאולוגיה שונה - העיקר לשמר את הסטטוס. זה גם מסביר מדוע רבים מהם ישאפו להתעשר, להיות קרובים אצל עשירים, להתפשט כבעלי יכולת לעשות עסקים, ולעשות עסקים בפועל. יש להם רצף של עליונות ובידול לדאוג לו, לימים שבהם לא יהיו בתפקיד.

מחקר מעניין של קונצ'יטה ד'אמברוויו, פרופסורית לכלכלה מאוניברסיטת לוקסמבורג מספטמבר 2019, ניסו להבין, כמו מחקרים רבים לאורך השנים, את הקשר שבין עושר פיננסי לשביעות רצון מהחיים. המסקנה שלה היתה כי הכנסה ועושר מובטחים לעתיד תורמים לשביעות הרצון יותר מאשר עושר פיננסי בהווה, ללא הבטחת העתיד. עשירים רבים עסוקים, לפיכך, בהבטחת העובדה כי יהיו עשירים גם בעתיד. עושרם הנוכחי, כפי שהוא נמדד ברגע זה, תורם פחות לחוויית שביעות הרצון שלהם מהחיים. המסקנה הזו עשויה להסביר למשל מדוע עשירים רבים ממשיכים להמר באופן מסוכן על כספם. המוטיבציה לוודא כי העושר הוא נצחי היא כנראה בעלת עוצמה גדולה.

מסקנת המחקר יכולה להסביר גם מדוע בעלי כוח פוליטי עסוקים במצבם הפיננסי ביום שאחרי הפוליטיקה. הם צריכים להיות עשירים מאוד כדי לשמור על רמת החיים לה הורגלו ועל העליונות והבידול אותם חוו בעת שחיו על חשבון הקופה הציבורית. העשירים רוצים להמשיך להיות עשירים, והפוליטיקאים רוצים לאמץ סממני כוח של עשירים. לכן אין להם ברירה אלא לדאוג לכך בעודם בתפקיד. הדבר האחרון שאלה וגם אלה יכולים להרשות לעצמם הוא להיות במעמדם של האחרים, הרגילים.

dr.shilony@S2R.co.il

ד"ר איתי שילוני הוא מייסד ומנכ"ל S2R, חברה ליעוץ ארגוני אסטרטגי ומרצה עמית בביה"ס אריסון למינהל עסקים במרכז הבינתחומי הרצליה

סממנים של שררה, כוח ועושר משמרים את חוויית הבידול והעליונות. כך ניתן לראות כי גם מנהיגים וגם עשירים שואפים לנוע בכלי רכב שחורים וגדולים, לא לעצור ברמזורים, לנוע בחופשיות בכביש ולהגיע למטוס ללא בידוק. כל סממן של נוכחותם במקומות אליהם מגיעים "הרגילים" מעיד על ירידת כוחם